

Аналіз опитування вчителів громадянської освіти засвідчив, що значна частина респондентів (63%) формулює мету уроку з громадянської освіти як мету власної діяльності, як частину змісту курсу, що має бути засвоєна учнями, наприклад: сформувати в учнів уявлення про...; ознайомити учнів з поняттями...; розширити знання учнів про...; розвивати вміння учнів...; підвести учнів до висновку про...; сприяти формуванню ставлень учнів щодо... і т. п. Таке формулювання мети здебільшого є загальним – відображаючи те, що учень робитиме на уроці, й не охоплюючи те, що він зможе зробити й чого досягти, воно стосується діяльності вчителя.

Сформульовано, що в результати уроку з громадянської освіти слід закладати обсяг і рівень засвоєння учнями знань, що забезпечуватиметься на уроці; обсяг і рівень розвитку їхніх умінь і навичок, що досягатимуться на уроці та після нього; розвиток емоційно-ціннісної сфери учнів як підґрунтя їхніх переконань, поглядів і поведінкових моделей. Результати, заплановані на урок, мають розвивати й виявляти громадянську компетентність учнів у сукупності її мотиваційного, когнітивного й діяльнісного складників та бути такими, що досягаються учнями й можуть бути виміряні вчителем.

Визначено, що учень спрямовуватиме свою діяльність на досягнення результатів навчання тоді, коли вони будуть для нього особистими (власними) й особистісними (значимими). Тому отримання запланованих результатів уроку залежить від залучення учнів – вони мають розуміти, для чого прийшли на урок, чого їм треба прагнути й як їх перевірятиме вчитель. Таким чином, формулювати цілі навчання учнів курсу “Громадянська освіта” слід через результати, виражені в їхніх діях, які можуть бути розпізнані й оцінені вчителем або самими учнями при застосуванні процедур само та самооцінювання.

АСПЕКТИ КОМПЕТЕНТІСНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ НАВЧАННЯ ФІЛОСОФІЇ В ЛІЦЕЇ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ

В. Ю. Кришмарел, канд. філос. наук, с. н. с.

Зважаючи на інтерес та затребуваність навчання критичного мислення в світі, розглядаємо його як базис для наскрізного навчання філософії (адже це такі типи мислення, понятійні поля яких збігаються в основних пізнавальних операціях – аналіз, синтез, оцінювання). Наскрізне вивчення філософії в школі є загальноосвітньою тенденцією, яка зумовлена кількома чинниками: формування навичок аргументова-

ного представлення власної думки усно та на письмі, вміння співставляти інформацію з різних джерел, вправність у висуванні гіпотез та аргументації власної позиції, здатність критично мислити щодо різних проблемних питань тощо.

Країни, які мають високі показники навчання філософії в школі, показують і високі результати тестування учнів за міжнародною системою PISA, а також мають зростаючі економічні та соціальні показники. Крім того, таке навчання відповідає реформам в освіті України.

Філософію в школі ми розуміємо як навчання вдумливого читання, вміння аналізувати, синтезувати та оцінювати інформацію з різних джерел, вміння будувати аргументацію, а також вправності у вираженні своєї думки у письмовій формі та обґрунтуванні власної позиції.

Опитування свідчить, що вчителі, розуміючи та визнаючи необхідність наскрізного навчання філософії, не знають, яким чином можна забезпечити цей процес. І частина з них це розуміє – додатковими засобами навчання філософії, що необхідні вчителю, 39 % назвали методичні посібники із зазначеної теми. При цьому 29 % відзначили, що потребують мультимедійних засобів для навчання філософії старшокласників (що, насправді, не є необхідною умовою), і 29 % вказали, що необхідними є додаткові засоби навчання, якщо цього вимагає конкретний інтерактивний метод роботи. Ці дані також свідчать про те, що вчителі потребують методичного забезпечення, адже інтерактивні методи, що можуть сприяти навчанню філософії, не завжди забезпечуються додатковими засобами, а мультимедійні пристрої можуть бути замінені (на особисті гаджети учнів, на записи на дошці/фліпчарті, на тексти підручника/хрестоматії тощо).

Наскрізно навчаючи філософії в школі, насамперед необхідно стимулювати в учнів потребу осмислено сприймати тексти, ставлячи до них запитання, оцінюючи доводи, враховуючи контекст, виділяючи сильні тези тощо. На основі цього учні вчать обґрунтовувати власні погляди, аргументовано вести дискусії, тобто мислити самостійно, що й є однією з основних навичок, затребуваних суспільством від сучасної школи.

На сьогодні навчання філософії є корисним для учнів, адже реалізується в подальшому професійному, соціальному, особистому житті. Також важливим чинником є те, що навчання філософії є практично унікальним у межах загальноосвітнього процесу, шляхом пошуку відповідей на смисложиттєві питання, які є основою формування ціннісного горизонту особистості.